

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

20. Remigatio Tunc ars est: honorifica non poena.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

merito riserint, si fingere libeat, illos politica, militari, nautica, ceterisque ingenij & prudentiæ artibus, & dotibus cassos, nihil habere cum nostratibus conferendum, in hoc potissimum Annami Regno, quod rebellione regni nomen & decus maluit emere, quam Sinarum partem sextam & decimam facere. Iam Tonchini Rex Cocincina regnum ab austro cum habeat, ab aquilone Regnum Ciucani, vtrumque hostile, & viuacibus odiis mutui perduellionis semper ardens; nihil mirum si semper in armis teneat bellatorum millia quinquaginta, in regni præsidium; nullo præsertim suo ære, sed Prouinciarum quatuor pensitatione, qua illarum olim, de qua nuper, multata rebellio, emaciata est, ne in Regem denuo lasciuiret, & Rex confinis euasit formidandus. Præter hæc, mari Tunchinum imminens, & magnis peruium annibus, instruxit necessitas armamentario nauali copiosissimo aduersus subitas irruptiones Piratarum; sed vnus tantum ad scalmum quemlibet remigis, vnde illorum naues (scribant licet quod volent quibus aliud placet) nostratibus ferè sunt dimidio minores, quod testatur, qui trecentas simul coram recensuit. Verum iis nihil elegantius, intusque, ac foris, auri, & colorum varietate ornatus; rostro potissimum, quod Præfecti conclauæ ac sedes est. Hinc ille si ad manus venit frontem occupat pugnae, nec suorum se tegit corporibus, sed armis illos, & pectore velut clypeo tuetur, & præsentem exemplo non semota voce, pugnandi modum, furorémque illis dictat. Sic sua illic deprædicant. Præstant aliis triremes quæ Prætoriam stipant firmitate, ac mole; cultus verò magnificentia, tam compta, vt scribat, qui hoc anno præsens viginti quatuor numerauit, velis ætas fuisse ex tenuissima carbaso, manu phrygia pictis, & filo commissis purpureo. Naucleræ certè nusquam alibi maior habilitiorque peritia; ars enim illis est remigatio non pœna, & in multitudine triremium tam densa, valet mirum quantum, exemplum, & æmulatio, & triaræ remo perpetuo manus; aurèsq; baccillis assuetæ, quorum concussa ceterarum, remigationem, vt sibilo, apud nos regunt. Sed eam artem nihil æquè promouet, vt honor quæstuosissimus remigum Regiorum, in quem euehantur qui sunt in ea eximij. Vbi enim cum hoste confligendum, suspensio rema corripunt; vbi fugiendum, aut fugientibus instandum, repente ad scalmos reuolant, nec versi ad puppim, remis ad pectus adductis nauigant, sed proram versus rostrum perpetuo subigunt. Res sacra & publica à Sinenfi vix differt, suas habet Tunchinum sectas, Literatorum Magistro Confusio; idola colentium sub Xaca, magorum, & veneficorum sub dæmone, habent enim hi suos quoque seorsum cœtus. Gubernatio civilis in Prouinciis digesta, subiectas Prouinciis regiones, ditiones regionibus, ditionibus pagos, ita regit vt suus nulli loco desit proprius Mandarinus: apta verò gradatim tribunalia singulorum ad Prouinciæ Præsidem referantur. Emuntur ij Magistratu studiorum sudore, prærogatiua ingenij & sciens-

T r t.

19.
Milicia Tū-
ch. potens.

20.
Remigatio
Tunc ars est
honorifica
non pœna.

tiæ merito, stas (vt apud Sinas) examinibus perspectæ, ab imo Lectoreorum subfello ad summum apicem Doctorum, quo nullus superior, & fructuosior est gradus. Quæ particulatim de Tunchino ad nostra spectabant, ea passim cum his narrabimus.

Dies abierant quindecim, ex quo Mandarinus, Comite Lusitano de appulsu nauis ad Regem pertulerant; quod etsi perbreue ad magna spatium, magnis conatibus Apostolici spiritus in conuersionem ethnicorum Rhodius occupauit, cui profecto vni post Deum integrè accepto ferenda sunt, quæcumque narrauerò de fundatione illius Christianitatis, ad quam Mendesium quanquam Rhodio Præfectus & socius, sed linguæ ignarus iuuare nihil potuit. Die Veneris sancto Aprilis secundo crucem statuit præcelsam, in montis vertice, vndequaquæ abrupti, litorisque proximè incumbentis, oportunitate situs procul omni ex parte spectabilem; vidit illam Rex ipse dum præteruehitur cum classe adinuadendam Cocincinam infeliciter comparata, didicitque magna voluptate, Christianorum signum esse, Lusitanis tam venerabile, vt proas illuc hilariter verterent vbicumque illud conspicuum cernerent. Quâ motus persuasione, alter à primo Mandarinus qui pago præerat quem S. Iosephi de nomine dixerant, non solum Rhodio concessit facultatem eius erigendi, sed trabem etiam dono dedit ferri duritie, ad eam fabricandam in ea verò attollenda pompæ summam constituit Christianorum præsentia, speciménque non fictum veræ pietatis. Tulere illam mutatis vicibus in montem alij, secuti sunt supplicantiæ ordine reliqui; omnes in editissimo verticis post sacras aliquot depectam, & firmatam preces, crebro facie in terram proiecta religiose adorarunt, exiguum illud quod in eius cultum factitabant, consociantes obsequiis quibus tunc orbis Christianus Christum colebat patientem: crucem hanc Rhodius pro templo reliquit Neophytis, monens, præ ad illam peregrinarentur, præcelsæque ad eam conuersi funderent, quod suo in pago promererentur ædem sacram. Adest postridie ab Rege Eunuchus, qui cum Lusitanis, & mercibus Patres, in aulam ducat. Dies erat Christo resurgenti sacer, cum se mari dedere, & inter scopulos & syrtes itinere bidui, fauces subière ingentis fluuij, emensque per aduersum amnem sex milliaria, prope Regiam consistere. Strabat in procinctu Rex cum classe aduersus sobrinum, vt Cocincinæ regno illum exueret, vindicaretque sibi iusta clientelaria, quæ is per aliquot annos detrectarat: classè gradu lento sequebatur terrestri exercitus ducentis potens elephantis, pugnam apprimè doctis, & ad pertrumpendos, dispuluerandósque ordines quantacumque vi ac numero firmatos, tunc verò machinas, & tormenta portantibus, pugnantorum millia centum, & viginti dicebantur ambos exercitus consistere, præter nauticæ turbæ, calonum, omnisque generis ac frugis seruatorum totidem millia. Naualem exercitum trecentarum, & vltra tritremium fuisse scribit Marchesius, (cui oculo, & prudenti, quàm alteri totius suscribo) quanquam eas subinde nauigia & phaselos vocat, quod

21.
Appulsus
Rhod. in
Tunch. crucis
erectio.

22.
Pompa Regie
classis
quasi nauticæ
turanum.